

1 of 1 DOCUMENT

Vrij Nederland

October 1, 2005

Don Quichot in de Grote Geschiedenis

BYLINE: MAARTEN **STEENMEIJER**

SECTION: LETTEREN

LENGTH: 615 words

De Latijns-Amerikaanse literatuur is te Latijns-Amerikaans. Dat vinden de Mexicaanse schrijvers die zich een jaar of tien geleden opwierpen als De Generatie van de Breuk. Zij moeten weinig hebben van het exotische imago waarvoor hun beroemde voorgangers als Garcia Marquez en Vargas Llosa de fundamenten legden en dat daarna door successchrijfsters als Isabel Allende is verworden tot een magisch-realistisch cliché.

Jorge Volpi, de meest ambitieuze en succesvolle van de Breuk-schrijvers, kwam een paar jaar geleden met De zoektocht naar Klingsor, een vuistdikke roman over de wetenschappelijke experimenten in opdracht van de nazi's. Het einde van de waanzin is een veel speelser en sprankelender boek dan zijn voorganger. En ook: een veel Latijns-Amerikaanser boek.

Dat de voornaamste plaats van handeling Parijs is, is hiermee niet in tegenspraak. Want Parijs was in de vorige eeuw de plaats waar schrijvers en kunstenaars uit heel Latijns-Amerika naartoe trokken. Voor de Mexicaanse psychoanalyticus Anibal Quevedo is Parijs de stad die zijn filosofisch en politiek bewustzijn op hol brengt. Hij arriveert er in het magische jaar 1968 en wordt er verliefd op Claire, die hem niet alleen in contact brengt met de opstandige studenten maar ook met Jacques Lacan, de opperpriester van de Franse psychoanalyse. Diens enorme ego en onleesbare geschriften worden flink op de hak genomen door Volpi, maar helemaal gehakt van hem maken doet de Mexicaanse schrijver toch niet.

Een vergelijkbare mengeling van parodie en fascinatie is te vinden in Volpi's portretten van de andere grote Franse denkers die toen werden verafgood: Louis Althusser,

Michel Foucault, Roland Barthes. Quevedo ontmoet ze allemaal en krijgt met enkelen van hen zelfs een intense band. Maar mede dankzij de strijdlustige Claire is Parijs voor hem niet alleen een leerschool van denken maar ook van handelen, ook al blij je het hele boek het gevoel houden dat Anibals engagement misschien meer te maken heeft met zijn hopeloze verknochtheid aan Claire dan met zijn betrokkenheid bij het onrecht in de wereld. Hoe het ook zij, Anibal verlaat Parijs, en komt uiteindelijk weer terecht in zijn vaderland Mexico.

Meer nog dan in Parijs ontpopt Quevedo zich in Latijns-Amerika tot een spiegel van de geschiedenis. Zo wordt hij in Cuba de onvrijwillige biechtvader van Fidel Castro, ondervindt hij in Chili aan den lijve hoe militairen tegen de marxistische revolutie van Salvador Allende samenzweren en ontmoet hij in Mexico comandante Marcos bij de voorbereidingen van het indianenverzet in Chiapas dat jaren later voorpaginanieuws zou worden.

Zijn Forrest Gump-achtige aanwezigheid in de Grote Geschiedenis maakt van Anibal Quevedo een weinig realistisch personage. Maar daar is het Volpi ook niet om te doen. De talrijke knipogen naar Don Quichot onderstrepen dit. Zo is de naam Anibal Quevedo een verwijzing naar Alonso Quijano, Don Quichots echte naam. Net als Don Quichot is Het einde van de waanzin een afrekening met een taal en een visie op de werkelijkheid maar tegelijkertijd ook meer dan dat. Want zoals Cervantes de ridderroman niet alleen parodieert maar ook eert, zo ironiseert Volpi niet alleen de revolutionaire ideeën en idealen die de halve wereld enkele decennia geleden in hun greep hielden, maar problematiseert hij ze ook. De eruditie, ambitie en hartstocht waarmee hij dit doet, roepen de 'totaalromans' van de boom-schrijvers in herinnering. De epische vaart en de talrijke knipogen naar andere Latijns-Amerikaanse schrijvers doen onder meer denken aan Honderd jaar eenzaamheid. Het einde van de waanzin is al met al dus een zeer Latijns-Amerikaanse roman. Gelukkig maar.

LOAD-DATE: January 10, 2006

LANGUAGE: DUTCH;NEDERLANDS

© Copyright 2005 Weekbladpers Tijdschriften